

УДК 349.2

*Андрій Васильович Андрєєв,
заступник начальника управління
Генеральної прокуратури України,
кандидат юридичних наук*

ЗМІСТ ТА СПЕЦИФІКА ГАРАНТІЙ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Існування гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України є показником можливості держави юридично забезпечити права та інтереси своїх громадян у цьому процесі. Це певна система нормативно регламентованих заходів, яка на сьогодні не є належним чином дослідженою у вітчизняній науці. Отже, вивчення функціональної основи правового регулювання кадрового забезпечення державної служби України потребує звернення, зокрема, й до аналізу питання його гарантій.

Забезпечення прав громадян у сфері кадрового забезпечення Державної служби України є складним та багатоаспектним процесом, а один із головних його етапів – це створення відповідних гарантій, оскільки без встановлення засобів реалізації прав, свобод і законних інтересів громадян жодна держава не може вважатись правовою та соціальною, а захист і відновлення прав у разі порушення є одним із пріоритетних напрямів діяльності держави. Тому гарантії є саме тими основами, без яких права людини втрачають практичне підґрунтя та соціальну цінність.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз правової доктрини засвідчив, що питання гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України повністю перебуває поза сферою наукових інтересів вітчизняних дослідників, тому теоретичні концепції цього питання на сьогодні невстановлені.

Метою статті є визначення класифікації гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України, а також розкриття змісту кожного з них.

Основні результати дослідження. Логічним є звернення до норм спеціального законодавства, проте Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII «Про державну службу» [1] чітко не встановлює гарантій щодо права для громадян України на доступ до державної служби. Опосередковано про це йдеться у Конституції України [2], оскільки до таких гарантій можна віднести: 1) вільний і всебічний розвиток особистості (ст. 23); 2) рівність конституційних прав і свобод та рівність перед законом, рівність прав жінки і чоловіка (ст. 24); 3) право на працю та вільне її обрання (ст. 43). У зв'язку з цим **пропонуємо серед гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України виокремити дві групи:**

1. Конституційні гарантії – цю групу становлять правові засоби, встановлені державою у змісті конституційних норм, що забезпечують право громадян України отримати можливість працевлаштуватись на державній службі та захищати це право у встановленому законом порядку. Зазначену групу становлять гарантії, сформульовані нами у попередньому абзаці.

2. Спеціальні гарантії – правові засоби, встановлені державою у змісті норм Закону України «Про державну службу» [1], які встановлюють права громадян як учасників процесу кадрового забезпечення Державної служби України. Зокрема, це такі гарантії: 1) вступу на посади державної служби виключно за результатами проведення конкурсу (ст. 21); 2) оскарження рішення конкурсної комісії у разі непроходження конкурсного відбору на зайняття вакантної посади державної служби (ст. 28); 3) просування державного службовця по службі з урахуванням професійної компетентності (ст. 40); 4) підвищення рівня професійної компетентності державних службовців шляхом професійного навчання (ст. 48).

Аналізуючи **конституційну групу гарантій**, звернемо увагу на їх значну чисельність та опосередкований стосунок до правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України, проаналізуємо деякі з них. Гарантію вільного і всебічного розвитку особистості у контексті досліджуваної тематики розуміємо таким чином. По-перше, всім громадянам України гарантуються рівні можливості щодо здобуття освіти, вивчення державної мови, працевлаштування тощо. Тому початково кожна особа перебуває у рівних умовах щодо відповідності вимогам до кандидатів на посаду державної служби. Кожному гарантується можливість щодо виконання кожного припису. По-друге, усі державні службовці наділяються однаковими умовами щодо професійного росту, розвитку та кар'єрного просування. Тому з огляду на процес кадрового забезпечення державної служби у кожної особи є можливості до вільного і всебічного розвитку особистості. Гарантія рівності конституційних прав і свобод та рівності перед законом і рівність прав жінки й чоловіка полягає у тому, що всі кандидати на державну службу та державні службовці є рівними у своїх правах, а будь-які дискримінації є забороненими. У процесі кадрового забезпечення Державної служби України до уваги береться виключно рівень компетентності, професіоналізму та здатності осіб зайняти ту чи іншу посаду. Гарантія права на працю та вільного її обрання надає можливість громадянам України реалізувати свої навички та вміння у практичному виконанні завдань і функцій держави. Тому будь-якій особі, що не суперечить вимогам до кандидатів на зайняття посади державної служби, гарантується право взяти участь у конкурсі на зайняття вакантних посад.

Загалом, аналізуючи цю групу, зазначимо про її «віддаленість» від специфіки досліджуваного інституту. Жодна з гарантій прямо не стосується правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України і може бути використана у низці суспільних відносин. Водночас існування таких гарантій сприяє процесу кадрового забезпечення, адже надає можливість великій кількості громадян реалізувати свої навички і вміння на користь держави та її громадян.

Ознаками групи конституційних гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України є: 1) встановлення державою у змісті конституційних норм; 2) забезпечення права громадян України отримати можливість працевлаштуватись на державній службі та захищати це право у встановленому законом порядку; 3) нечисленність та опосередкований стосунок до правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України.

У процесі аналізу правової доктрини та норм Закону України «Про державну службу» [1] ми звертали увагу на те, що вітчизняні науковці ігнорують дослідження цього питання, а зазначеним нормативно-правовим актом фактично не встановлено гарантій у досліджуваній сфері.

Однією зі **спеціальних гарантій** є гарантія вступу на посади державної служби виключно за результатами проведення конкурсу. Проведення конкурсу забезпечує об'єктивність вибору кандидатів, а також залучення до державної служби найкомпетентнішого з можливих варіантів. Зазначимо, що просування державного службовця по службі шляхом зайняття інших посад також здійснюється шляхом участі в конкурсі. Саме тому ця гарантія певною мірою є фундаментальною для інших правових засобів цієї групи. Її наявність є демонстрацією об'єктивного характеру процедур кадрового забезпечення, оскільки основним критерієм вибору того чи іншого кандидата є його відповідність законодавчо встановленим критеріям, а також найвищий результат проходження конкурсу.

У разі непроходження конкурсного відбору на зайняття вакантної посади державної служби кожному кандидату надається право на оскарження рішення конкурсної комісії у судовому порядку, або при зверненні до діяльності Національного агентства України з питань державної служби як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері державної служби, залежно від категорії посади. Ця гарантія є втіленням права кожного на справедливий суд, закріплений у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [3]. Незважаючи на об'єктивний характер конкурсних процедур, все ж залишається можливість для людських і технічних помилок. Можливість захистити свої права

є важливою підставою для залучення більшої кількості кваліфікованих кандидатів, враховуючи низький рівень довіри громадян нашої держави до будь-яких конкурсів.

Гарантія просування державного службовця по службі з урахуванням професійної компетентності забезпечує, з одного боку, мотивацію державних службовців до росту, а з другого – залучення на вакантні посади високопрофесійних кадрів. На сьогодні з урахуванням рівня оплати праці державна служба не є привабливою для працевлаштування порівняно з приватним сектором. Водночас можливість розвитку та поступового покращення матеріальних і соціальних умов праці є важливою перевагою при залученні кваліфікованих кандидатів. Саме тому наявність цієї гарантії у цілому суттєво впливає на якісне зростання рівня кадрового забезпечення державної служби.

Гарантія підвищення рівня професійної компетентності державних службовців шляхом професійного навчання дає змогу здійснювати безперервний процес підвищення компетентності кадрових ресурсів державної служби. Важливим є здійснення цього процесу завдяки державі за умови створення останньою усіх необхідних умов.

Тож досліджувана група гарантій також лише частково стосується кадрового забезпечення Державної служби України. Зазначимо, що кожна з правових засад становить правові засоби, які стосуються різних напрямів кадрового забезпечення. Їхня правова природа полягає у створенні передумов та наданні можливостей постійного підвищення рівня компетентності кадрового складу державної служби, а також у залученні максимально кваліфікованих працівників на вакантні посади.

Таким чином, **ознаками групи спеціальних гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України є:** 1) закріплення у змісті норм Закону України «Про державну службу»; 2) забезпечення об'єктивного характеру процесу зайняття вакантних посад; 3) спрямування на безперервність процесу підвищення професійної компетентності державних службовців; 4) забезпечення можливості професійного росту державних службовців; 5) надання можливості кандидатам на зайняття вакантної посади державної служби та здійснити захист своїх прав у судовому або позасудовому порядку.

Загалом зі здійсненого аналізу можна виокремити такі **ознаки гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України:**

1) опосередкований характер – виділені нами гарантії встановлюються передусім з метою залучення громадян до державної служби, проте меншою мірою є засобами охорони їх прав у процесі виконання службових повноважень;

2) складний характер – нерозривний зв'язок конституційних гарантій та гарантій, встановлених законодавством про державну службу;

3) захисний характер – гарантування надання державним службовцям можливостей здійснювати захист своїх прав та інтересів у судовому чи позасудовому порядку;

4) об'єктивний характер – встановлення з метою гарантування об'єктивності у процесі зайняття кандидатами вакантних посад;

5) безперервний характер – спрямування на забезпечення безперервності процесу підвищення професійної компетентності та державних службовців.

Висновки. Отже, гарантії правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України є загалом новим інститутом вітчизняного права. Низький рівень наукової уваги до нього можна пояснити незначною кількістю таких правових засобів, закріплених у нормах вітчизняного законодавства. У сфері кадрового забезпечення державної служби вони передусім мають вияв у ролі надання особам можливостей вступити на державну службу, постійно вдосконалювати свої навички та займати вищі посади згідно з успішністю виконання поставлених завдань.

Питання гарантій кадрового забезпечення Державної служби України є одним із фундаментальних у сфері державної служби, але на сьогодні не є дослідженим взагалі. Структура гарантій кадрового забезпечення є комплексною та складається із конституційних та спеціальних. Наявність таких гарантій дає змогу залучати до державної служби компетентних і професійних осіб, а також гарантує державним службовцям можливість самореалізуватися. Тобто наявність таких гарантій має двосторонній характер – зацікавлені особи реалізують своє конституційне право на працю, а держава залучає найдостойніших кандидатів до виконання своїх завдань і функцій.

Використані джерела

1. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 43.
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – С. 270.

Андрєєв А. В. Зміст та специфіка гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України

У статті визначено класифікацію гарантій правового регулювання кадрового забезпечення Державної служби України. Розкрито зміст кожного з видів конституційних та спеціальних гарантій у досліджуваній сфері.

Ключові слова: гарантія правового регулювання, кадрове забезпечення, працівник, державна служба, праця.

Andreev A. The content and specificity of the guarantees of legal regulation of personnel provision of the State Service of Ukraine

In the article the classification of guarantees of legal regulation of personnel support of the State Service of Ukraine is defined. The content of each of the types of constitutional and special guarantees in the investigated sphere is disclosed.

Named following are the hallmarks of the group of constitutional guarantees of legal regulation of staffing of the State Service of Ukraine: 1) establishment by the state in the content of constitutional norms; 2) ensuring the right of citizens of Ukraine to obtain employment opportunities in the civil service and to protect this right in accordance with the procedure established by law; 3) the small and indirect relation to the legal regulation of personnel support of the State Service of Ukraine.

Signs of a group of special guarantees of legal regulation of personnel support of the State Service of Ukraine are as follows: 1) consolidation in the content of the provisions of the Law of Ukraine «On Civil Service»; 2) ensuring the objective nature of the process of occupying vacant posts; 3) the focus on the continuity of the process of raising the professional competence of civil servants; 4) ensuring the professional growth of civil servants; 5) granting candidates the opportunity to occupy a vacant post of civil service and protect their rights in court or extrajudicial order.

The following features of guarantees of legal regulation of personnel support of the State Service of Ukraine are distinguished:

1) mediated nature – the guarantees we have provided are established primarily for the purpose of involving citizens in the civil service, however, to a lesser extent, there are means to protect their rights in the process of fulfilling their official authority;

2) complex nature – the inextricable link between constitutional guarantees and guarantees established by the legislation on civil service;

3) protective nature – guaranteeing the ability of civil servants to protect their rights and interests in court or extrajudicial order;

4) objective character – establishment in order to guarantee objectivity in the process of employment of candidates for vacant positions;

5) continuous – the focus is on ensuring the continuity of the process of raising the level of professional competence and civil servants.

It is concluded that the issue of guarantees of personnel provision of the State Service of Ukraine is one of the fundamental in the field of civil service, but has not been investigated at all. The structure of guarantees for staffing is complex and consists of constitutional and special. The availability of such guarantees allows for the involvement of competent and professional persons in the civil service, as well as guarantees the possibility for civil servants to self-fulfillment.

Key words: legal regulation guarantee, personnel support, employee, public service, labor.

УДК 342.9

Віталій Олексійович Баганець,
доцент кафедри управління безпекою,
антикорупційної та правоохоронної діяльності
Навчально-наукового інституту права
ім. князя Володимира Великого
Міжрегіональної Академії управління персоналом

**ПОНЯТТЯ ТА ОЗНАКИ КООРДИНАЦІЙНОЇ РОЛІ
ЯК ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ: АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Постановка проблеми. Роль та функції держави станом на сьогодні є категорією, яка була предметом аналізу багатьох наукових досліджень. Їх вивчали науковці загальнотеоретичних правових наук, науки державного управління, а також фахівці адміністративного права. У міру того,